

ชมรมเด็กรักนก : สร้างหัวใจของการอนุรักษ์ให้อยู่ในตัวเด็ก

“นก” เป็นเพียงกุศโลบายหนึ่งที่ชวนเด็ก ๆ หันมาสนใจและมีใจรักในธรรมชาติ เมื่อเด็กรักนก เด็กก็ต้องดูแลป่าด้วย

หลวงพ่อบุญเขียน สุวันโณ เจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ ได้เปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนขึ้นภายในวัดเมื่อปี 2521 เพื่อดูแลเด็ก ๆ ในชุมชนระหว่างที่พ่อแม่ออกไปทำไร่ทำนา ในระยะแรก ๆ หลวงพ่อบุญเขียนทำหน้าที่เป็นครูและดูแลเด็ก ๆ ด้วยตนเอง จากนั้นจึงได้จัดให้ชาวบ้านเข้ามาช่วยดูแลเด็ก ๆ เหล่านี้ เมื่อเด็ก ๆ ได้เข้าเรียนระดับประถมศึกษาก็ยังแวะเวียนเข้ามาเล่นในวัดอยู่เป็นประจำเนื่องจากมีความผูกพันกับวัดและพระในวัด

หลวงพ่อบุญเขียนซึ่งสนใจเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นว่ามีเด็ก ๆ เข้ามาเล่นในวัดอยู่เป็นประจำ จึงได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรม โดยมีพระไพศาล วิสาโล และพระอิสรา ซึ่งเป็นพระรุ่นใหม่มาจากกรุงเทพฯ จัดกิจกรรมเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและธรรมะ โดยใช้นกเป็นสื่อ จึงได้จัดตั้ง “ชมรมเด็กรักนก บ้านท่ามะไฟหวาน” ขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2534



ปี 2538 พระอิสรา ลาสิกขา ทำให้กิจกรรมของชมรมหยุดชะงักลง กระทั่งปี 2541 วิชัย¹ หนึ่งในสมาชิกของชมรมเด็กรักนกและเป็นเยาวชนในหมู่บ้านกลับมาอยู่บ้าน หลังจากที่ได้หาประสบการณ์ในด้านการทำนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย เห็นว่าชมรมเด็กรักนกยังอยู่แต่ไม่ได้มีความเคลื่อนไหวใดๆ วิชัย จึงมารวมกลุ่มเพื่อนๆ ซึ่งเป็นเยาวชนในหมู่บ้านและเคยทำกิจกรรมในวัยเด็กสานต่องานของชมรมเด็กรักนกอีกครั้ง



วิชัยอาศัยความรู้และประสบการณ์มาทำกิจกรรมสร้างความเข้าใจ สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กรู้จักชุมชนท้องถิ่นของตนเอง รู้สภาพปัญหา กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะในการฟื้นฟู ดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มทำกิจกรรมห้องเรียนธรรมชาติตามโรงเรียนต่างๆ 19 โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอภูเขียว และอำเภอแก่งคร้อ ของจังหวัดชัยภูมิ

ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วิชัยพาเด็กๆ เข้าค่ายออกสำรวจจนในเทือกเขาภูแลนคา กิจกรรมใช้ “นก” เป็นตัวนำพาไปสู่การเรียนรู้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า เพราะการที่จะพูดถึงสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องใหญ่เด็กอาจเข้าใจยาก แต่มันจะง่ายกว่า

¹ นายวิชัย นาพัว แกนนำพี่เลี้ยงชมรมเด็กรักนก

ถ้าใช้กิจกรรมค่ายคุณก เข้าไปดูนกในป่า ทำให้เด็กเห็นว่านกอยู่อย่างไร กินอะไร เห็นปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าที่ทำให้นกไม่มีที่อยู่ และตรงนี้แหละที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดจิตสำนึกในการดูแลป่าตามมา”

จากกิจกรรมค่ายสิ่งแวดล้อมที่มีเฉพาะเด็กๆ ต่อมาจึงได้มีการปรับรูปแบบให้มีพ่อแม่เข้ามาร่วมด้วย เรียกว่า “ค่ายครอบครัว” เพื่อให้พ่อแม่ได้เห็นว่าคุณได้มาเรียนรู้อะไร ได้เห็นพัฒนาการและความกล้าแสดงออกของเด็กๆ อีกทั้ง เด็กเองจะได้เรียนรู้จากพ่อแม่และผู้ใหญ่ที่มีความรู้เรื่องป่า

กิจกรรมของชมรมฯ จัดขึ้นตามกำลังและงบประมาณที่มี ช่วงไหนมีก็จัด ไม่มีก็ไม่จัด เนื่องจากชมรมฯ ไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนที่ไหน แขนงนำเองก็ไม่มีเงินเดือน วัดจึงกลายเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่วิชัยและสมาชิกได้พึ่งพาอาศัยข้าวปลาอาหารและอุปกรณ์เวลาทำกิจกรรม ไม่มีขอใช้สถานที่ในการจัดค่าย “ผมทำให้งานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ทำให้เราไม่รู้สึกภาระจนกระทั่งทำอะไรไปเรื่อยๆ คือไม่กดดันตัวเองมากอยากทำก็ทำ การที่เราไม่ไปหาแหล่งทุนมาทำงานก็ทำให้ไม่ถูกกดดันจากแหล่งทุน เราก็มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เรามีจุดยืนว่าเราทำเพื่อสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อม”

ทุกวันนี้เงินที่ใช้ในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามที่ต่างๆ ทำเข็มกลัดนกและสมุดบันทึกทำมือขายเพื่อนำรายได้มาไว้ทำกิจกรรมต่อไป

สร้างเครือข่ายการทำงานช่วยดูแลป่าภูหลง



ผืนป่าภูหลงเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่หลวงพ่อบุญธรรมและหลวงพ่อดำเขียนจากวัดป่าสุคะโตได้ขอขียนทบาตพื้นที่บางส่วนจากชาวบ้านที่บุกเบิกพื้นที่ทำกินบริเวณรอบป่าภูหลงเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำปะทาวไว้ ต่อมาจึงได้จัดตั้งเป็นวัดป่ามหาวัน (ภูหลง) หลังจากนั้นการร่วมมือร่วมใจในการดูแลผืนป่าภูหลงก็เริ่มเป็นรูปธรรมขึ้นเมื่อพระไพศาล วิสาโล ได้เข้ามาประจำอยู่ที่วัดป่ามหาวัน เมื่อปี 2533 กิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูหลงที่ได้ดำเนิน ได้แก่ บวชป่า ปลูกป่า การจัดชุดลาดตระเวน ทำแนวกันไฟ เป็นต้น สำหรับชมรมเด็กรักนกเริ่มเข้ามามีบทบาทเป็นอาสาสมัครช่วยฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหลง อ.ภูเขียว เมื่อปี 2543 ใน โครงการความร่วมมือเพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำปะทาว (ภูหลง) เริ่มตั้งแต่ปี 2543 – ปัจจุบัน “ป่าภูหลงมีพระและชาวบ้านร่วมกันดูแลอยู่แล้ว แต่ขาดแนวร่วมที่จะมาหนุนเสริมให้การทำงานคล่องตัวและ

ต่อเนื่อง ผมจึงทำสื่อเพื่อนำเสนอการทำงานอนุรักษ์ป่าของพระและชาวบ้านเพื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้ และยังมีมองไปถึงคนในเมืองที่น่าจะมีส่วนช่วยในการดูแลและอนุรักษ์ป่าด้วย จึงได้เขียนโครงการแล้วไปนำเสนอและเชิญชวนให้บริษัทมาร่วมมือกัน ทำเป็นลักษณะกองผ้าป่าทอดถวายเข้ากองทุนเพื่อฟื้นฟูป่าภูหลง จึงทำให้มีกลุ่มคน บริษัทสนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมปลูกป่า อย่างเช่น บริษัท น้ำมันบางจาก กลุ่มเครือข่ายของ บริษัทแปลน ซึ่งได้ชื่อว่า แปลนรักษ์ป่า ซึ่งก็ทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง” วิชัย กล่าว

ชมรมเด็กรักนก...กับการกิจ “สร้างคน”

20 ปี ที่ชมรมเด็กรักนกยังคงทำงานด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาอย่างต่อเนื่อง มีเด็กแหวะเวียนเข้า-ออกชมรมฯ มากมาย ปัจจุบันมีแกนนำ 5 คนคือ วิชัย เป็นประธานชมรม มีหน้าที่ดูแล บริหารจัดการชมรม เยาวชนอีก 4 คนมาช่วยทำงานโดยจะทำหน้าที่เท่าเทียมกัน คือ น้องณรงค์² น้องเปา³ น้องใหม่⁴ และน้องแซก⁵ ช่วยกันทำงานและจะพัฒนาศักยภาพตามความถนัด ซึ่งทั้งวิชัย และเยาวชนใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในชมรม คือ กิน นอน อยู่ที่ชมรม นอกจากนี้เมื่อมีกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังคนมากๆ ยังมีทีมงานที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานเสมอ

“ในมุมมองของหลวงพี่มองว่า ชมรมเด็กรักนก “สร้างคน” เพราะเด็กหลายคนแหวะเวียนมาช่วยงานที่ชมรมฯ สิ่งที่เราเห็นคือ “หัวใจของการอนุรักษ์ อยู่ในตัวเด็ก” เมื่อเด็กมีหัวใจก็จะเข้ามาช่วยกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง” หลวงพี่ตุ้ม แห่งวัดป่าสุคะโตพูดถึงชมรมเด็กรักนก

แต่ปัญหาที่สมาชิกชมรมสะท้อนให้ฟังคือ “ความต่อเนื่องของคนที่มาช่วยงาน” เนื่องจากชมรมฯ ไม่ได้หาแหล่งทุน จึงทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะเลี้ยงสมาชิกได้ ที่ผ่านมาก็ทำให้สมาชิกออกและก็ต้องสร้างคนทำงานใหม่เรื่อยๆ ปัจจุบันอยู่กันแบบอาสาสมัครไม่มีรายได้ให้แต่กินอยู่ฟรี นอกจากเวลาจัดค่ายก็จะมีค่าตอบแทนเล็กน้อยให้บ้าง สุดท้ายคนเหล่านี้ก็ต้องออกไปส่งผลให้ขาดความต่อเนื่อง

“เรื่องความต่อเนื่องของคนที่มาทำงาน ผมเข้าใจและคิดว่ามันเป็นจุดด้อยของเราจริงๆ เพราะที่ผ่านมามีหลายรุ่นมันเป็นแบบนี้จริงๆ ถ้าคิดว่ามันเป็นวิถีทางแห่งชีวิต ถ้าเราเข้าใจมันก็เป็นเรื่องธรรมดาเด็กที่เราประคบประหงมเติบโตมา

² นายณรงค์ นาพั้ว สมาชิกชมรมเด็กรักนก

³ นายอัมรินทร์ แซ่ลิ้ม

⁴ นายชงกิจ นันทราช

⁵ นายอดิศักดิ์ พงษ์ขวาน้อย

สุดท้ายวันหนึ่งก็ต้องไป ผมว่ามันไม่ใช่เรื่องเลวร้าย แต่มันเป็นสิทธิ์ของเขาที่จะเลือกใช้ชีวิต จะออกไปทำงานที่ไหนแต่เราต้องมีความมั่นใจว่าสิ่งที่เราทำมันดี เด็กที่มาช่วยงานเราส่วนมากก็จะไปทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในองค์กรต่างๆ”

ธรรมะ...กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มิติทางศาสนากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีกงานที่ชมรมเด็กรักกันร่วมขับเคลื่อนกับพระและชุมชนในพื้นที่ โครงการธรรมยาตราฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติลุ่มน้ำลำปะทาว (ปี 2543 – ปัจจุบัน) เป็นกิจกรรมที่เผยแพร่และรณรงค์สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำลำปะทาว โดยจะเดินเจริญสติจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ และลงทากิจกรรมเชิงรณรงค์ในหมู่บ้านตามประเด็น มีการฉายวีดิทัศน์ การแสดงนิทรรศการ พร้อมกับปฏิบัติธรรม

“วัตถุประสงค์ของโครงการ คือต้องการกระตุ้นให้ชาวบ้านลุ่มน้ำปะทาวเกิดความตื่นตัวว่าสิ่งแวดล้อมกำลังมีปัญหา ทั้งป่าถูกทำลาย ลำปะทาวกำลังเน่าเสีย ป่าอยู่ไม่ได้ แม่น้ำการใช้อาบน้ำ ชักผ้าก็ไม่ได้ อยากให้เขาตื่นตัวจะได้ร่วมรักษาทางแก้ไข จุดหลัก คือ เสริมสร้างความตื่นตัวเพื่อหาทางแก้ไขร่วม ทั้งเป็นโอกาสในการฝึกปฏิบัติธรรมไปในตัว คือ การเดินอย่างมีสติ อยากให้ผู้คนเห็นว่าการช่วยเหลือสังคมกับการปฏิบัติธรรมไม่ได้แยกออกจากกัน” พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล กล่าว

อีกกิจกรรมที่น่าสนใจคือ โครงการศึกษาวิจัยหนกับการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำลำปะทาว เป็นกิจกรรมเพื่อศึกษาวิจัยหนที่ช่วยในการขยายพันธุ์ไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำปะทาว บนเทือกเขาภูแลนคามีชาวบ้านมาเป็นผู้ช่วยวิจัย หลวงพี่ตุ้มเล่าให้ฟังถึงผลจากการทำวิจัยว่า “จากการติดตามงานวิจัย 1 ปี พบว่านกปลูกป่ามากกว่าคนเป็น 100 เท่า ผลที่ตามมาคือ พืชที่เคยขยับงอกบอกว่าต่อไปนี่จะไม่ยิ่งงอกอีกแล้วก็ถือว่าเป็นอันสงฆ์” กิจกรรมการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อสื่อสารเรื่องสิ่งแวดล้อม ชาวชุมชน และธรรมะ ออกอากาศทุกวัน



บทส่งท้าย

ชมรมเด็กรักกันบนเส้นทางการทำงานเพื่อสิ่งแวดล้อมมา 20 ปี วิชย์และเด็กๆได้เรียนรู้วิถีแห่งชีวิตจากหลวงพ่อดำเขียน สุวัฒน์ และพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ทำให้ช่วงหลังๆการทำงานของชมรมฯจึงเน้นไปที่การพัฒนาภายในเรียนรู้จากการทำงาน และรู้จักวางใจเป็น งานเป็นบุญ บุญยิ่งทำยิ่งมีความสุข หลวงพ่อดำเขียนบอกผมเสมอว่า “เราต้องมั่นใจว่าสิ่งที่เราทำมันดี ถ้าเราเชื่อว่ามันดีแล้วมันไม่ก็ยังไม่หายไป เราก็เลิกทำเพราะมองว่ามันล้มเหลว แต่หลวงพ่อบอกว่าไม่ล้มเหลว เพราะมันก็แค่งาน การทำงานอย่างพวกเราไม่สามารถหยุดไม่ให้คนบุกกรุกป่าได้ แต่มันเป็นการชะลอไม่ให้ป่าไม่หมดไปเร็วแค่นั้นเอง”

เงื่อนไขความสำเร็จของชมรม

- เป็นชมรมที่ดำเนินการโดยกลุ่มคนที่มีความต้องการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง
- แกนนำหลักเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งมีความรัก ความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาการทำงานจะพบเจออุปสรรคปัญหามากมาย แต่ก็ยังคงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- มีพระสงฆ์ และครูในโรงเรียน 19 แห่งเป็นแนวร่วมในการทำกิจกรรม
- แกนนำพยายามพึ่งตัวเองให้มากที่สุดถึงแม้ว่าจะไม่มีแหล่งทุนสนับสนุนและแกนนำไม่มีเงินเดือน แต่ก็พยายามหาทางทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ใช้เงินมาเป็นตัวตั้ง แกนนำและเด็กๆ ได้ผลิตเข็มกลัดนก สมุดทำมือ และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ออกจำหน่าย หรือรับจ้างจัดค่ายสิ่งแวดล้อมเพื่อนำรายได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมต่อไป

วิชัย นาทัว

เพื่อนก สิ่งแวดล้อม และเด็กๆ



จากเด็กที่อยู่ในชมรมเด็กรักนกบ้านท่ามะไฟหวาน วันนี้ วิชัย นาทัว ในวัย 30 ปี กลายเป็นผู้ประสานงานและดูแลชมรม ได้ทำกิจกรรมทางสังคม และอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ทำงานร่วมกับหลายองค์กรมีพระและวัดคอยหนุนเสริมการทำงานของชมรม

วิชัย เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.

ชัยภูมิ และตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่เด็กๆ ส่วนใหญ่เข้าเรียนตามระบบที่ทางภาครัฐจัดไว้ให้ แต่ วิชัยเลือกเดินตามเส้นทางชีวิตของตัวเอง เรียนรู้ผ่านประสบการณ์และมีธรรมชาติเป็นครูด้วยวัย 11 ปี สมัยเด็กๆ วิชัยเป็นเด็กอีกคนที่ได้อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน จึงได้ใกล้ชิดกับหลวงพ่อดำเขียน สุวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง และได้ซึมซับแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากหลวงพ่อดำ จนกระทั่งได้มาทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและมีบทบาทสำคัญในการทำงานฟื้นฟูป่าภูแลนคาและอีกหลายงานในบ้านเกิดของตนเอง

ตอนอายุ 19 ปี วิชัยทำงานด้านสิ่งแวดล้อมกับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับช้างป่าในเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน-ปางสีดา และทำงานด้านประชาสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่อยู่รอบอุทยาน “ผมทำงานกับมูลนิธิ 3 ปี จนปลายปี 2540 กลับมาเยี่ยมบ้านเห็นทุกอย่างเปลี่ยนไป ภูเขา ต้นไม้ ถูกทำลายไปมาก ผมคิดว่าเราน่าจะมีส่วนร่วมหรือทำอะไรเพื่อช่วยฟื้นฟูป่าไม้ได้บ้าง หรือไม่ก็ช่วยให้ต้นไม้หมดข้าง” ประกอบกับช่วงนั้น วิชัยเห็นว่าชมรมเด็กรักนกเองก็ไม่มีกิจกรรมและไม่มีใครมาสานงานต่อ จึงตัดสินใจลาออกจากมูลนิธิ แล้วกลับมาอยู่บ้าน มารื้อฟื้นงานของชมรมเด็กรักนกอีกครั้งโดยชักชวนเพื่อนๆ สมัยอยู่ชมรมมาช่วยกัน “กิจกรรมของชมรมจัดขึ้นตามงบประมาณที่มี ช่วงไหนมีก็ทำไม่มีก็พักไว้ก่อน จากนั้นเราก็ค่อยๆ คิดว่าเราสามารถทำอะไรได้บ้าง โดยเริ่ม

จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่น หากจะจัดค่ายแต่ไม่มีเงิน เรื่องข้าวปลาอาหารก็ขอบริจาคจากชาวบ้านบ้าง ขอจากวัดบ้าง สถานที่ก็ขอใช้ที่วัด”

ถึงแม้ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจการทำงานของชมรมฯ แต่วิชัยก็ได้เรียนรู้จากการทำงาน นั่นคือ “เข้าใจสังคมมากขึ้น” เพราะการทำงานต้องทำงานกับคนที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นพระ ชาวบ้าน ชุมชน ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละชุมชนก็มีรายละเอียดของการทำงานต่างกัน ช่วงหลัง ๆ การทำงานของวิชัยจึงเน้น “การพัฒนาภายใน”

“สิ่งที่ได้เรียนรู้กับตัวเองคือการทำงานที่มีความสุขจะอย่างไร การได้มาทำกิจกรรมกับเด็กกรรณก็ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งพวกนี้ซึ่งถือว่าได้มาก การทำงานพวกนี้เป็นการพัฒนาภายในของเรา งานเป็นบุญ บุญทำให้เรายังทำยิ่งมีความสุขและภูมิใจในสิ่งที่ทำ”

ปัจจุบันการทำงานของชมรมฯ มีการขยายงานมากขึ้น จากเมื่อก่อนทำเฉพาะในพื้นที่บ้านท่ามะไฟหวาน แต่ตอนนี้ครอบคลุมถึง 4 อำเภอ 42 หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ “ถือว่างานขยายจากเดิมมาก ถ้าเทียบกับองค์กรเล็ก ๆ อย่างเรา เมื่องานขยายเยอะขึ้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็เยอะขึ้น” เมื่อประสบการณ์ทำงานมากขึ้นวิชัยบอกว่าทิศทางการทำงานชมรมก็ชัดเจนขึ้นเช่นกัน มีความพร้อมของอุปกรณ์ (กล้องดูนก รถ เต็นท์) ในการจัดกิจกรรม ชุมชนเข้าใจชมรมมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ทั้งหมด แต่วิชัยมองว่าอย่างน้อยก็ยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่เข้าใจว่าชมรมฯ ทำไปเพื่ออะไร เห็นทิศทางการทำงานของชมรมฯ ว่าทำเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และทำในสิ่งที่ดีงาม

การทำงานเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำภูหลวง 5,000 ไร่ ร่วมกับชาวบ้านและพระ วิชัยมองว่า “เราไม่รู้ว่าจะในอนาคตป่าไม้จะหมดไปหรือไม่ แต่กิจกรรมที่เราทำเป็นเพียงแค่ชะลอให้ป่ายังคงอยู่เท่านั้น”

วิชัยพูดทั้งท้ายถึงการทำงานของชมรมฯ ว่า “เราเองไม่รู้ว่าจะงานอนุรักษ์หรือการทำแบบนี้มันดี เพราะยุคสมัยและเวลาเปลี่ยนไป อย่างตอนนี้เราเชื่อว่าการทำงานพัฒนามันดี เราก็กทำ แต่เราไม่สามารถให้คนอื่น ๆ มาทำในสิ่งที่เราอยากทำได้ เราทำได้เพียงนำเสนอ อธิบายในสิ่งที่เราทำว่ามันดียังไง ส่วนเขาจะเลือกใช้มันแค่ไหนก็เป็นสิทธิ์ของเขา”



หลวงพี่ตุ้ม (เขมะปัญญา) วัดป่าสุคะโต คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือชมรมเด็กรักนก เฝ้ามองการทำงานของวิชัยและเด็กๆ และเห็นพัฒนาการการทำงานของชมรม ในมุมมองของหลวงพี่ตุ้มมองว่า ชมรมเด็กรักนกทำหน้าที่ “สร้างคน” เพราะเด็กหลายคนที่จะแวเวียนมาช่วยงานที่ชมรมเด็กรักนก สิ่งที่ท่านเห็นคือ “หัวใจของการอนุรักษ์ อยู่ในตัวเด็ก” เมื่อเด็กมีใจก็จะเข้ามาช่วยกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง วิชัยก็หางานโน่นนี่นั่นให้เด็กๆ ทำไม่หยุด เมื่อเด็กเหล่านี้โตขึ้น ก็จะส่งเสริมให้ไปเรียนรู้หรือส่งไปอบรมเรื่องเกษตร เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่ผ่านมาหลวงพี่ตุ้มบอกว่าจริงๆ ทางวัดไม่ได้สนับสนุนชมรมเท่าไร แต่วิชัยและเด็กมาช่วยวัดเสียมากกว่า คอยแวเวียนมาถามว่ามีอะไรให้ช่วยบ้าง กิจกรรมของชมรมเองก็ไม่ได้เน้นเรื่องเงินเป็นหลักแต่จะเน้นกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ การสนับสนุนจากวัดส่วนมากจะเป็นข้าวปลาอาหาร หรือค่าน้ำมันเล็กๆ น้อยๆ และคอยให้คำแนะนำ คำปรึกษา

“หลวงพี่เชื่อว่าเยาวชนที่สนใจด้านสิ่งแวดล้อมและทำจริงๆ จังๆ น่าจะมีไม่ถึง 10% ต้องพูดว่า “เขามีใจ” วัดโชคดีที่มีชมรมเด็กรักนกอยู่ใกล้วัด เพราะวิชัยและเด็กๆ มาหนุนช่วยกิจกรรมของวัดในส่วนที่พระไม่สะดวกที่จะทำหรือมาช่วยประสานงานให้”

สำหรับความคาดหวังต่อชมรมเด็กรักนกหลวงพี่บอกว่าไม่ได้คาดหวังอะไรมากมาย トラบไตที่วิชัยและชมรมเด็กรักนkonyงคงทำกิจกรรมกับเด็ก ก็ถือว่าเป็นอันสงส์ของเด็ก เพราะในโลกเรามีเด็กอยู่ 2 กลุ่ม คือ เด็กที่ไปตามกระแส และเด็กที่มีใจอนุรักษ์ มีจิตอาสา เด็กที่มาช่วยงานชมรมส่วนใหญ่เป็นเด็กนอกระบบ ซึ่งวิชัยไม่ละเลย “ชมรมจะให้ได้พิกพิกกับเด็กเหล่านี้แล้วถูกพัฒนาศักยภาพสามารถเป็นผู้นำพาเด็กๆ ทำกิจกรรมได้ เมื่อเทียบกับเด็กในวัยเดียวกันตรงนั้นมองว่า เด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเรียนในระบบได้แต่สามารถทำเรื่องอื่นๆ ได้ ถือว่าเป็นการให้โอกาสแห่งการเรียนรู้นอกกรอบให้กับเด็กๆ เหล่านี้ トラบไตที่วิชัยยังคงทำกิจกรรมต่อไป หลวงพี่เชื่อว่าจะมีเด็กที่มีใจรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ”

เยาวชนที่ช่วยงานชมรมเด็กรักนก (ปัจจุบัน)



ณรงค์ นภาพัว (ณรงค์)

ถ้าถามว่าทำไมถึงเข้ามาเหตุผลแรกคือ นก และ เพื่อน เพราะตอนเด็ก ๆ เป็นคนติดเพื่อนมาก มักจะไปไหนมาไหนกับเพื่อนตลอด อีกอย่างชมรมเด็กรักนกอยู่ในวัดเราและเพื่อนชอบเข้าไปเล่นในวัดอยู่แล้ว เพื่อนก็ชวนมาดูนกตอนนั้นรู้สึกตื่นเต้นมากเพราะไม่เคยเห็นหนังสือที่มีรูปนกสีสรรสวย ไม่เคยเห็นกล่อง พอได้เข้ามาร่วมกิจกรรมดูนกบ่อย ๆ ก็เลยชอบจึงได้เข้ามาเป็นสมาชิกชมรมฯ พอโตขึ้นหน่อยก็อยากพัฒนาตนเองมากขึ้นในงานด้านสิ่งแวดล้อม เพราะเมื่อเรายู่กับธรรมชาติกับนกมากขึ้นทำให้เรารู้สึกห่วงแหนสิ่งเหล่านี้ นกสัมพันธ์กับต้นไม้ ต้นไม้สัมพันธ์กับชุมชน จึงเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้เราอยากทำงานด้านสิ่งแวดล้อมบ้าง

การเปลี่ยนแปลง/สิ่งที่ได้เรียนรู้

เราได้เปิดโลกการเรียนรู้ของตัวเองให้กว้างขึ้น สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานก็คือ เราได้แนวคิดและมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน การวางตัวในสังคม เมื่อก่อนผมเห็นเด็ก ๆ ถือหนังสือตี๊กยิงนก เห็นชาวบ้านไปเอาไม้ออกมาจากป่า แต่พอมีชมรมฯ ภาพเหล่านี้ก็ค่อย ๆ หายไป ถือว่าชุมชนเองก็ได้เรียนรู้การทำงานด้านอนุรักษ์ของชมรมฯ เรา

อัมรินทร์ แซ่ลิ่ม (เปา)



“ตอนเด็ก ๆ มาอยู่กับย่าที่ชัยภูมิ แม่ให้เรียนหนังสือแต่ผมไม่ยอมเรียน อยากออกมาใช้ชีวิตข้างนอก เมื่อมาอยู่กับย่าเห็นว่าชมรมเด็กรักนกอยู่ก็เลยลองเข้ามา และพบว่าที่ชมรมน มีกิจกรรมพาดูนก มีเพื่อนเยอะ ก็เลยสนใจลองเข้ามาร่วมกิจกรรม พอโตขึ้นก็อยากหาประสบการณ์ หาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากไม่ได้เรียนหนังสือ ก็เลยต้องหาจากประสบการณ์ทำงาน อีกอย่างคือ “ใจชอบ” จึงได้เข้ามาช่วยงานในชมรมฯ”

เมื่อได้เข้าช่วยงานเปาบอกว่า “ผมมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และมีความสุขในสิ่งที่ทำอยู่ตอนนี้” สิ่งที่ได้คาดหวังในการทำงานอนุรักษ์ คือ อยากให้คนมาช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะเดี๋ยวนี้ธรรมชาติต่าง ๆ ถูกทำลายไปมาก

ยงกิจ นันทราช (ใหม่)



“เข้ามาตอนเรียนอยู่ชั้น ม.1 เพราะตอนนั้นออกจากโรงเรียนพอดีไม่รู้จะทำอะไร อยู่บ้านเฉยๆก็เบื่อ ก็เลยมาอยู่ที่ชมรมเด็กรักนก เนื่องจากตอนนั้นเรายังเด็กและเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง มาอยู่ที่ชมรมพี่วิชัยก็อบรมสั่งสอนเราหลายเรื่อง ทำให้เราโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ควบคุมอารมณ์ตัวเองได้อีกอย่างอยู่ในชมรมก็ทำให้เราได้เรียนรู้ในหลายๆเรื่องที่ไม่เคยรู้อีกด้วย เคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ สุดท้ายก็ต้องกลับมาบ้านและเข้ามาช่วยงานในชมรม ผมคิดว่าผมพบเจอสิ่งที่ตัวเองชอบนั่นก็คือ เสียงเพลง และธรรมชาติ รู้จักที่จะหาความสุขจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว”

อดิศักดิ์ พงษ์ขวานน้อย (แซก)



“น้ำอ้อมผมเข้ามาเล่นในชมรมเด็กรักนกตั้งแต่เล็กๆ ยังเดินไม่ได้เลย น้ำชวนไปไหนก็ไป พอโตขึ้นมาผมก็อยากออกไปเรียนรู้โลกภายนอกบ้างจึงออกไปทำงานเลี้ยงช้าง ตอนนั้นก็ไม่สนใจอะไร ตัดต้นไม้ กินอะไรก็ทิ้งตามข้างทาง สุดท้ายผมก็ต้องกลับมาช่วยนำทำค่ายเหมือนเดิม จากแต่ก่อนผมไม่ค่อยสนใจอะไรเล่นอย่างเดียว แต่พอมาอยู่ที่ชมรมที่นี่มีกฎเกณฑ์ เริ่มรู้จักทำงาน กินอะไรก็ทิ้งในขยะ ใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์มากขึ้น กล้าแสดงออก

ชมรมเด็กรักนก

ผู้ประสานงาน คุณวิชัย นาพัว

ที่อยู่ 8 หมู่ 11 ตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 36150

โทรศัพท์ 08 5026 3682 E-mail : youngbirdsclub@hotmail.com